

factor, die in zijn daden optreedt. In zijn daden komt ook uit, hoe hij de openbaring ontvangt, hoe hij erop reageert, wat hij zijnerzijds er mee doet. En dan zijn daar verder nog duizend en één andere factoren, die op hem inwerken; de mode, de opvatting der medemenschen, lichamelijke gesteldheid, psychische toestand, en zoo voort. Natuurlijk staat het niet anders met hem, die alleen maar de „algemeene openbaring“ ontvangt. Zeker ze werkt op hem in. En ze is daarom ook nooit „weg te denken“ uit het geheel van zijn daden, zijn „poelen“ en zijn „prassen“. Maar er komen nog ettelijke andere factoren optreden in zijn levensgang, zijn acties en reacties. Geen van die alle mag men dus veronachtzamen, als het erop aankomt zijn levensgang in schets te brengen, zijn dagboek met historische zin te ontleiden. En voorzover men het recht heeft, Rom. 2:14, 15 te pas te brengen in zijn leer omtrent wegen en werking der algemeene openbaring, dient men toch steeds te bedenken, dat in hetgeen de heidenen „van nature“ (door hun gegeven gesteldheid, physisch) doen, altijd minstens deze twee factoren optreden ter verklaring:

a. de werking, die van Gods algemeene openbaring uitgaat;

b. zijn natuurlijke, d.w.z. Gode-vijandige reactie daarop. Wat hij onder inwerking van deze twee factoren (de andere nu maar daargelaten) tot stand brengt, dat doet hij „van nature“.

Als dus de heidenen „van nature“ handelingen verrichten, die naar den buitenkant met de wetsletter correspondeeren, dan vergeet men niet, dat tot dit doen hun natuurlijke gesteldheid heeft meegewerkt, en aangedreven. En hun wil tot zelfhandhaving. En hun zoeken van eigen eer, van eigen belang, veiligheid, en wat dies meer zij.

K. S.

Nogmaals: voornaamste leiders.

We zouden nog iets opmerken in verband met wat verleden week uit „De Heraut“ werd aangehaald. Het blad constateerde, dat juist de „voornaamste leiders“ der Chr. Ref. Church waren weggebleven uit de informele conferentie, te Grand Rapids gehouden tusschen ds. Hoeksema c.s. en predikanten der Chr. Ref. Church. Nu, van de oorzaken van dat niet verschijnen weet ik ook wel wat af; maar ik wil er maar niet over schrijven. Wel is dit merkwaardig:

a. Een der met volken naam door „De Heraut“ tot de „voornaamste leiders“ gerekenden gaf mij in een prettig discours in het gebouw der Theol. School te Grand Rapids over de algemeene genade zijn meening over de beteekenis der drie punten. 't Was prof. Wijngaarden. Ik was er bij mee; kreeg later wat mondeling gezegd was, op schrift; om het te publiceren; en heb dat ook gedaan (eerste artikel over de scheuring in Amerika). 't Kwam hierop neer: de 3 punten van Kalamazoo zijn geen dogmatische, maar weerleggende punten. Uitvoerige bewijsovervoering uit de Acta der synode zelf! Onlangs evenwel kwam een ander, die ook met volken naam door „De Heraut“ tot de voornaamste leiders gerekend is, ds. H. J. Kuiper, in „The Banner“ vertellen, dat die prof. Wijngaarden verkeerd gezien had, en dat ik daar vooral niet op bouwen moest. Wel werd de naam van prof. Wijngaarden in het blad verzwegen, maar dat verandert de zaak niet. Als dus de „voornaamste leiders“ van elkaar blijken te verschillen zelfs in het verstaan hunner eigen synode, heb ik dan gelijk of ongelijk, als ik zeg: kom, praat nog eens samen? Zou „De Heraut“ niet liever daarbij steunen? „Waarheid en vrede, vrede en waarheid“?

b) Prof. Berkhof, eveneens tot de „voornaamste leiders“ door „De Heraut“ gerekend, schrijft in zijn „Manual of Ref. Doctrine“, 224, dat de onderscheiding tusschen algemeene en bijzondere genade niet van toepassing is (does not apply) op genade als een attribuut (eigenschap) van God, doch alleen (only) op de genadige werkingen van God en de uitwerkingen daarvan in natuur en menschenleven. Men kan daarover denken, zoo men wil, in elk geval is duidelijk, dat volgens prof. Berkhof men niet zomaar zeggen kan: als God aan alle menschen prettige dingen geeft, is dat een kwestie van Gods GEZINDHEID. Nu wees ik er in mijn Amerikaanse lezingen op, dat daar een heel stuk van de kwestie op vastzit: alsmede (in conferenties, en later in ons blad) dat de EIGENLIJKE uitspraak der synode van Kalamazoo niet van die „gezindheid“ sprak, al werd dat wel gedaan door haar OMLIJSTING, om zoo te zeggen: het presentieerbladje, waarop de 3 punten werden opgesteld. Ik redeneerde dus van dat (officieuse) presentieerbladje weg, en dan naar prof. Berkhof toe. Nauwelijks deed ik dat, of de andere voorname leider, ds. H. J. Kuiper, plaatst daartegen eerst een lang stuk-Lyzenga, en verzekert thans, dat die gezindheid er ter dege hij hoort. De voorname leiders tegen elkander. Is er ook reden om nog eens kalm te praten?

c) Prof. Berkhof, a.w. 225/6, schrijft ook over het verband tusschen „gemeene gratie“ en Christus' verzoeningswerk. Wat, zoo vraagt hij, is de rechtsbasis voor Gods gemeene-gratie-werkingen? Hoor dan eens, hoe voorzichtig hij nu wordt: „Het is MOGELIJK („possible“) dat men zulk een rechtsbasis heelemaal niet noodig heeft (no such basis is needed) in betrekking tot het feit, dat gemeene gratie de schuld der zonde niet wegneemt, en het eigenlijke vonnis niet af-, doch alleen maar uitstelt. MISSCHIEN („perhaps“) is het goddelijke welbehagen om de openbaring van Zijn toorn uit te stellen al voldoende verklaring voor de tijdelijke zegeningen. NIET ONWAARSCHIJNLIJK echter is het, („not unlikely“) dat er toch op een of andere manier (in some way) verband te zoeken is met den dood van

Christus. Ook al behoeft dit niet te beteekenen, dat Christus die zegeningen verdiende. Alles even voorzichtig en aarzelend. Dat is in mijn mond geen misprijzing, maar een lofprijzing. Maar hier in Nederland hebben sommigen deze kwestie allang uitgemaakt; en als de bladen goed berichten, dan heeft prof. Grosheide in Engeland van wat nog in het midden gelaten werd door Berkhof, een stellige „boodschap“ gemaakt, die de nederlandse calvinisten hadden te brengen aan de buitenlandsche.

Voorloopig breng ik die boodschap nog niet. Ik zeg liever tot wie met een „perhabs“ een voornaamsten leider ziet optereeren: in dubius abstine, brand uw vingers niet.

Dit over „voornaamste leiders“ hier en ginds. Wie durft hier een gesprek amoren, en God danken? De tijd zal 't leeren.

K. S.

Hulp opleiding predikant Argentinia.

In hartelijken dank ontving ik door ds. D. K. Wielenga te Capelle a. d. IJssel de volgende giften:

Mej. P. te C. a. d. IJ. f 10,—; fam. J. P. te C. a. d. IJ. f 10,—; fam. H. P. te Z. f 1,—.

Tezamen dus f 21,—.

Ook ontving ik van M. P. T. en M. K. T. elk een half £, beide wonende in Zuid-Afrika. Reeds in December zijn deze giften verzonden, maar doordat ze aankwamen tijdens mijn verblijf in Amerika en de wissel inmiddels verlopen was, is de verantwoording tot nu toe weggebleven. Het bedrag was in Hollandsche munt f 8,48. Hartelijk dank.

Met blijvende aanbeveling,

K. SCHILDER.

Giro 127 278.

Dr F. L. Rutgers en Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman over het oude, Gereformeerde, kerkrecht. (VII, Slot.)

De Auteurs zeggen verder: „Zoo leert ook Voetius, „dat de Classen en Synoden tegenover de enkele kerk geen afdoende en dwingende macht hebben, doch slechts eene afgeleide, zoodat de kerken wel alles moeten aannemen en uitvoeren wat de Synode bepaalt omtrent de leer en andere kerkelijke zaken, doch altijd... voor zoover de naleving of het dulden daarvan niet strijdt met Gods Woord“, blz. 39 v.v.

Over Voetius' meening inzake de verhouding van plaatselijke kerk en classis zie blz. 41 v. in de noot, en „De Reformatie“ van 13 Mei 1938.

„Hoogstens kon de Synode dezen band doorsnijden, en dus de weerbarstige kerk berooven van de aan het bondgenootschap verbonden voordeelen... De Synode kon natuurlijk eene zich verzettende kerk van het kerkverband uitsluiten. Maar haar bestaan als wezenlijke en volledige kerk kon zij niet vernietigen. Zij had slechts eene afgeleide, haar opgedragen macht“, blz. 44 in de noot.

De Synode heeft dus maar eene haar opgedragen, eene afgeleide, macht, geene eigene macht boven de kerken met hare kerkeraden en leden, en kan hoogstens den band met weerbarstige kerken doorsnijden, eene zich verzettende kerk van het kerkverband uitsluiten.

„Hing de eenheid der kerken van hare voortdurende samenwerking en samenstemming af, dan was niet alleen de band, die haar verbond, vrij los, maar kon er ook moeilijk onderdrukking van den een door den ander ontstaan, behalve in de lokale kerk zelve, omdat de richting, die daar in den kerkeraad de overhand wist te verkrijgen, tevens en uitsluitend het gebruik had van de kerkelijke goederen en fondsen. Van daar de buitengewone zorg om alle dienaren door persoonlijke en schriftelijke onderteekening te binden aan Gods Woord en de belijdenisschriften; want die onderteekening was eigenlijk de eenige waarborg, dat de kerk in beginsel bleef wat zij was“, blz. 52.

Zij wijzen dan verder op de overheidsbemoeiing, ook in gedeeltelijke bezoldiging der predikanten, en schrijven vervolgens: „Let men op deze feiten, dan is het duidelijk waarop de in theorie niet te betwisten zelfstandigheid der kerken in de praktijk neer moest komen. Elke kerk op zich zelve mocht zich verzetten tegen de Synode; hare zelfstandigheid handhaven, zoodra men haar iets wilde opdringen, dat zij in strijd achtte met Gods Woord; maar dan, indien zij de Overheid niet op haar hand had, ten koste van al wat zij bezat; ten koste van kerkegoed en tractement“, blz. 54 v.v.

„Maar in den rechtstoestand bracht deze feitelijke verhouding geen wijziging. Onveranderlijk bleef in alle provinciën het beginsel gelden, dat geene kerk mocht bedrijven of toelaten, wat zij zelve in strijd achtte met Gods Woord“, blz. 60.

Herhalen en onderstrepen wij de woorden: wat zij zelve in strijd achtte met Gods Woord.

„Uit al het voorgaande blijkt alzoo, dat gedurende de republiek... 4o. de kerken ook in andere opzichten groote zelfstandigheid hadden, en geenerlei bestuur boven zich erkenden; 5o. de kerkeraden de voornaamste kerkelijke colleges waren en de gemeente vertegenwoordigden...“, blz. 62 v.v.

In de resümte van hun geschrift schrijven Dr Rutgers en Jhr Mr de Savornin Lohman dan nog o.a.: „In de streken, welke thans het Koninkrijk der Nederlanden uitmaken, aanvaardden reeds ten tijde der vervolging der kerken, welke later de Gereformeerde Kerken genaamd zijn, als zelfstandige lichamen, vrijwillig, zonder eenige medewerking der overheid, enkel daartoe gedreven door het goddelijk recht, een ander verband“ — n.l. dan de pauselijke hiërarchie — „dat zij oordeelden overeenkomstig de Heilige Schrift te zijn...“

In dat verband wordt de kerkeraad een college, dat samengesteld uit de Opzieners, de predikant daaronder begrepen, de gemeente vertegenwoordigt...

Geen eigenlijk bestuur, allerniinst een hooger bestuur of eene Overheid, is in deze organisatie bestaanbaar. Elke kerk is, als instituut, een volkomen geheel, en als zoodanig in beginsel van alle andere kerken onafhankelijk...

Niettemin onderhouden de kerken naar den eisch der Heilige Schrift onderling een nauw verband. Zij komen daartoe op geregelde tijden in classen en synoden bijeen. Wel niet door het samenkomen van gansche kerkeraden, maar van hare daartoe van lastbrieven voorzien afgevaardigden. Wat in deze „meerdere“ vergaderingen door de gezamentlijke kerken wordt vastgesteld, is, onder straks te noemen voorbehoud, bindend voor alle...

De aard van dat verband is, uit juridisch oogpunt beschouwd, contractueel. De gezamentlijke kerken maken niet een bestuur of overheid uit; niemand is aan haar als aan eene overheid gehoorzaamheid schuldig, maar, krachtens de oorspronkelijke overeenkomst, wordt wat in de „meerdere“ vergaderingen besloten wordt als datgene beschouwd, wat ieder, die zich verplicht acht, in het verband te blijven, heeft te volgen...“, blz. 177 v.

Aan deze laatste alinea schenke men goed zijne aandacht.

„Zooewel elke kerkeraad, als alle kerkeraden tezamen, zijn in de eerste plaats gebonden aan Gods Woord, waaronder verstaan wordt de Heilige Schrift...“

Hoezeer, naar eisch van Gods Woord, het samengaan der kerken plicht is, moet naar den eisch van datzelfde beginsel hij, die oordeelt, dat de ambtsdragers Gods Woord ter zijde stellen, zich aan dat verband onttrekken...

Bij onttrekking aan zoodanig verband hebben de gezamentlijke kerken evenmin dwangmiddelen tegenover een enkele kerk, als de kerkeraad die heeft tegenover het enkele lid. Wel mag de classis of synode kerkeraadsleden ontzetten van hun ambt zoolang de kerk in het verband staat; maar als de kerk dat vonnis niet erkent, verblijft aan de gezamentlijke kerken geen ander verweermiddel dan om deze kerk van het verband af te snijden...“, blz. 178 v.

Op blz. 54 wordt in eene noot nog betreffende Dr H. G. Kleyn, die de vrijheid en zelfstandigheid der plaatselijke kerken in theorie niet betwistte, en erkende, dat die tegenover andere kerken in den aanvang der Reformatie niet belemmerd werd, maar zeide, dat dit alleen gold van de kerken onder het kruis, gezegd: „Door die laatste woorden nu wordt wel ingewikkeld te kennen gegeven, dat de latere belemmering een gevolg was van de Overheidsbemoeiing. Maar uitgesproken wordt dat toch niet. En daarentegen wordt bevestigd, door een zeer uitvoerig „historisch“ betoog... den lezer duidelijk te maken, dat de Classen en Synoden uit zich zelve dwingende macht hebben over de kerken; waarbij dan de lezer ook wel denken kan aan eene macht, die gehandhaafd kon worden, niet door administratieve Overheidsbemoeiing, maar in rechten, door de uitspraak van den burgerlijken Rechter. Jammer slechts, dat het met die menigte aldaar aangehaalde „feiten“, en dan met alle zonder uitzondering, geheel anders gesteld is dan Dr Kleyn het voorstelt“.

Zij wijzen dan aan, waar zij in hun geschrift de door Dr Kleyn genoemde feiten bespreken, en voegen er dan nog allerlei bij, om op blz. 57 te schrijven: „Inderdaad echter hebben de Classen en Synoden zelve in den hier bedoelden tijd niets geweten van een recht, dat zij tegenover onwilligen zouden gehad hebben. Wel hebben zij in zulke gevallen zich niet altijd bepaald tot bloot zedelijke drang; maar ook zelfs waar zij de Overheid te hulp riepen, waren de gronden, die zij aanvoerden, nooit van juridischen aard, alsof zij in rechtmatige aanspraken moesten gehandhaafd worden, maar uitsluitend van zedelijke aard, ten einde den steun te ontvangen van administratieve Overheidsbemoeiing“.

Classen en Synoden hebben zich dus in den vroegeren tijd „niet altijd bepaald tot bloot zedelijke drang“.

Met het aanvoeren van allerlei gevallen uit de historie kan men daarom op zichzelf niet volstaan.

Toch kwam men ook tegen de Doleantie op met allerlei „feiten“, die echter door Dr Rutgers en Jhr Mr de Savornin Lohman niet als juist noch ter zake doend erkend worden. Doch zij schrijven: „Inderdaad echter hebben de Classen en Synoden zelve in den hier bedoelden tijd niets geweten van een recht, dat zij tegenover onwilligen zouden gehad hebben“.

Zoo is het duidelijk, welk het karakter van het Gereformeerde kerkverband in de 16e eeuw tot het begin der 19e eeuw in ons land was volgens Dr F. L. Rutgers en Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman, n.l. geene hiërarchie, maar eene vrijwillige naar Gods wil aangegane confederatie. De meerdere vergaderingen waren geene hogere vergaderingen noch hogere besturen, en hadden geen eigene macht, doch slechts eene van de kerken afgeleide. Er was geen institutionele classicale, provinciale, landelijke, kerk. De plaatselijke kerken waren geene afdeelingen van deze landskerk of provinciale of classicale kerk.

Uit dit alles is ook duidelijk het Doleantiekerkrecht. Dat stemt met dit oude Gereformeerde kerkrecht overeen. En daaruit kan gezien worden, dat het nieuwe kerkrecht van gansch anderen aard is.

S. GREIJANUS.

Geestelijk grens.

Deputatet Kerken ter onze militair Uit de ro De J. Wris Mastricht, de grens ve 1. Aan d turen op 6 van hen ree uit de nau de organis verbaasd, d hun terrein Met veel mensprekin Van vers ren, maar c uit.

Er zijn Ruurlo, Ba en Elst (wa onze koster kerken te v De eenig zijn huis t mandant v gerde 30 G Oldenzaal t ze zich ma

Mevr. St militairen autobus na Gerritama l ineerd is ens om de

Andere v 2. Aan d zocht met l ligen, die bij goede n

Da v. d. is in de on met De Ge tehuisje in

3. Over Wristers, Words ing Helenaveen militairen

Hij zelf posten te l In Mei l diensten ge daarbij. Da iver ook l

Verschill ligen aan nor 240 ge

Er word Wanneer posten zijn, dat aan b.

Ook wor namen van te geven!

Deputate zoo noodza en mild do

Tot nu ti vangen en Iedere m ontvangen

Men zen taten, Da 35505.

Alle gift dingblad“ Juli in het

Namens

De Klein 32. Daar gestoren

Ons lijde de zonden, een beproe die ons te gelijkvormi ding van c

33. Wat Dat Hij l het leven l heid heeft ook mij en tijd uit den alle hemels verdiend l ondertussch zekeren va

34. Wat Dat IH 2 hemelen v aan het ei den hemel het aangez ons vleesch te verkeer tot Zich z tegenpand kracht wij boven is.

R.